

یادداشت

حفظ و صیانت از خاک در حد حرف

زهره اسدی

z.asadi@khorasannews.com

پژوهشی مربوط به حفاظت از خاک انجام شده است بلکه همچنان با بارش باران های رگباری شاهد سیل های مخرب در استان هستیم، از سوی دیگر اقدام مؤثری برای حفظ اراضی کشاورزی انجام نشده و کشت سنتی و کشاورزی به شیوه آبا و اجدادی فرایند فرسایش را تسریع کرده است. همانند یک دهه قبل استان درد دام ماراد را با خود یدک می کشد و با این که برنامه ای برای مشاغل جایگزین از جمله کشت آن نامشخص و غیر ملموس است. به اذعان کارشناسان نبود مدیریت جامع و عملکرد های جزیره ای به مشکلات موجود دامن زده است، از این رو عملاً تصمیمیاتی که ۸ سال پیش توسط کارگروه حفاظت و صیانت از خاک در استان گرفته شد بی نتیجه مانده است.

از قلم شما

جاجرم در معرض فرسایش بادی

بیاد یکی از عوامل مهم فرسایش خاک در منطقه خشک و نیمه خشک محسوب می شود که به دلیل محدودیت پوشش گیاهی در این نواحی، قادر است بر اثر کاوش، ذرات نیمه خشک و به عبارتی نیمه بیابانی فرا گرفته که به دلیل شرایط خاص محیطی از جمله بارندگی کم و تراکم محدود پوشش گیاهی زمینه برای وقوع فرسایش بادی بسیار مساعد است.

هر چند فرسایش بادی به دلیل گستره وسیع فعالیت خود از عملکرد تخریبی خفیف تری نسبت به فرسایش آبی برخوردار است ولی به علت تداوم فرساینده در زمان و مکان بیلان جابه جایی توسط این نوع فرسایش در مناطق خشک بیشتر از فرسایش آبی است و خسارت وارد شده به منابع اقتصادی در مناطق خشک کشور از این طریق چشمگیر تر است. با توجه به خسارت های فراوانی که همه ساله فرسایش بادی در کشور ایجاد می کند اجرای طرح هایی در راستای مدیریت منابع طبیعی ابزاری برای مقابله با این پدیده است که در سال های اخیر به این مسئله به شکل جدی تری پرداخته شده است.

شهرستان جاجرم در معرض فرسایش بادی قرار دارد و کانون های بحرانی در این شهرستان شناسایی شده است. بخش وسیعی از کشور ایران را مناطق خشک و نیمه خشک و به عبارتی نیمه بیابانی فرا گرفته که به دلیل شرایط خاص محیطی از جمله بارندگی کم و تراکم محدود پوشش گیاهی زمینه برای وقوع فرسایش بادی بسیار مساعد است.

هر چند فرسایش بادی به دلیل گستره وسیع فعالیت خود از عملکرد تخریبی خفیف تری نسبت به فرسایش آبی برخوردار است ولی به علت تداوم فرساینده در زمان و مکان بیلان جابه جایی توسط این نوع فرسایش در مناطق خشک بیشتر از فرسایش آبی است و خسارت وارد شده به منابع اقتصادی در مناطق خشک کشور از این طریق چشمگیر تر است. با توجه به خسارت های فراوانی که همه ساله فرسایش بادی در کشور ایجاد می کند اجرای طرح هایی در راستای مدیریت منابع طبیعی ابزاری برای مقابله با این پدیده است که در سال های اخیر به این مسئله به شکل جدی تری پرداخته شده است.

«یزدانی» مدیر پروژه ترسیب کربن و مسئول بیابان زدایی منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان شمالی

ترکمستان می رود. وی با بیان این که به طور متوسط ۱۷/۵ تن خاک از استان خارج می شود و به سمت ترکمنستان می رود، ادامه می دهد: این خاک دوباره به استان بازمی گردد.

وی اقدامات آبخیزداری را در کنترل فرسایش خاک در استان مهم و مؤثر ارزیابی می کند و می گوید: با اجرای عملیات آبخیزداری شهری فرسایش خاک در کال پسته کاهش یافته که قابل رویت است با این حال نیازمند تأمین اعتبار برای گسترش عملیات آبخیزداری هستیم.

این مسئول عوامل طبیعی و انسانی را در فرسایش خاک دخیل می داند و اعلام می کند: جنس زمین، کاهش بارندگی و پوشش گیاهی و منابع آبی از دلایل طبیعی و تخریب سرزمین، برداشت و استفاده بی رویه از منابع آبی و افزایش تقاضا از جمله عوامل انسانی دخیل هستند.

پنهام فر معاون برنامه ریزی سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی با بیان این که به تازگی کارگروه خاک در این سازمان تشکیل شده است، می افزاید: تاکنون چندین جلسه تشکیل و تکالیفی که در برنامه ششم مشخص شده در حال بررسی است و پیش بینی می شود مطالعات مرتبط با خاک در استان انجام شود.

وی با بیان این که در گذشته فعالیت هایی درخصوص به سازی و غنی سازی خاک از سوی این دستگاه انجام شده اما محدود بوده است، ادامه می دهد: هدف و برنامه ای که مکلف به انجام آن باشیم وجود نداشته اما در برنامه ششم اهدافی برای ما تعریف شده است.

سال گذشته با اجازه دفتر مقام معظم رهبری ۲۱ میلیارد تومان برای استان مصوب و تخصیص داده شد که به اجرای همین پروژه ها کمک کرد، با این حال هنوز زیر ۱۰ درصد از این پروژه ها اجرایی شده و درد واقعی بی توجهی به آن چیزی است که امنیت غذایی مردم استان را در سال های بعد به مخاطره می اندازد زیرا از بین رفتن خاک حاصلخیز به معنای از بین رفتن بسترهای زراعت و کشاورزی و عدم رویش است و این یعنی از بین رفتن معیشت. کافی است کمی ببیندشیم تا از تبعات این اتفاق آگاه شویم، به راستی چرا مدیریت جامعی برای کنترل این خطر وجود ندارد و چرا دستگاه های متولی کاری نمی کنند؟

فرسایش خاک، نابودی کشاورزی

«صدری» یک کارشناس جغرافیای طبیعی با بیان این که عامل اصلی نابودی بسیاری از زمین های حاصلخیز کشاورزی و تبدیل آن ها به مکان های غیر قابل کشت، فرسایش خاک است، می افزاید: متأسفانه در استان کم توجهی به مشکلات بخش کشاورزی، ادامه کشت های سنتی، نبود مدیریت جامع و اجرایی نشدن پروژه های آبخیزداری باعث شده مسیر قهقراپی کشاورزی سرعت بیشتری بگیرد. وی با بیان این که بیش از نیمی از جمعیت استان معیشت شان را از راه کشاورزی تأمین می کنند، می افزاید: فرسایش شدید خاک خطری جدی برای کشاورزی استان است، از سویی امنیت غذایی مردم و از سوی دیگر اشتغال در استان به مخاطره می افتد زیرا از هر ۱۰۰ نفر در خراسان شمالی ۴۰ نفر در بخش کشاورزی فعال هستند.

این کارشناس ادامه می دهد: بر پایه برآوردهای انجام شده بر اثر فرسایش خاک سالانه چندین میلیون هکتار از اراضی کشاورزی جهان به کام نابودی کشیده می شود. بر اساس همین برآوردها پیش بینی می شود در سال های آینده یک سوم تا یک پنجم از اراضی کشاورزی بر اثر فرسایش خاک عقیم و غیر قابل استفاده شوند. وی با اشاره به این که آثار سوء فرسایش هم اکنون در استان ملموس است، خاطرنشان می کند: مهاجرت هزاران نفر از روستاها به شهرها سندی مهم در این باره است.

سیلاب های مخرب در استان

وی با اشاره به این که یکی از اساسی ترین مسائلی که باعث فرسایش خاک در ایران و جهان شده،

انگشت کم کاری نجات خاک به سمت ۵ دستگاه

اسدی

آب و خاک ثروت ملی هستند؛ منابعی ارزشمند که با توجه به نقش شان در حیات بشر باید تدابیر خاصی برای حفظ و احیای آن ها اندیشیده شود، با این حال در خراسان شمالی با وجود ۴۳ درصد فرسایش بیشتر نسبت به وضعیت طبیعی و فرسایش سالانه ۱۷/۵ تن خاک هنوز برنامه راهبردی برای برون رفت از این مشکل وجود ندارد. نه این که دستگاه ها برنامه ای نداشته باشند این بدان معناست که برنامه ها و طرح ها آن طور که باید اجرا نمی شوند به عنوان مثال با این که جهاد کشاورزی باید در یکپارچه سازی اراضی اهتمام بیشتری داشته باشد تا از هدر رفت آب و خاک جلوگیری شود اما سال هاست که گفته می شود کشاورزان علاقه مند به یکپارچه سازی نیستند یا اعتبارات ترویج مناسب با نیاز استان نیست. از برنامه های منابع طبیعی اجرای آبخیزداری است و با وجود این که طرح های مطالعاتی برای آبخیزداری تهیه شده است اما اعتبارات خوبی از سوی استان و کشور به آن اختصاص پیدا نمی کند و مورد حمایت قرار نمی گیرد تا با اجرای برنامه های خود بخشی از مشکل را کاهش دهد.

نقش استانداری در این میان کلیدی است این دستگاه به همراه سازمان برنامه و بودجه استان می تواند با اختصاص اعتبارات کافی به کنترل فرسایش در استان کمک کند اما به جای حمایت های پیشگیرانه به دنبال پرداخت خسارت های ناشی از این عوامل پس از حادثه است. با این که گفته می شود اسماال از اعتبارات استانی ۱۰ میلیارد تومان موافقت نامه مبادله شده است اما مسئولان به تخصیص آن آمید چندانی ندارند و معتقدند: هر سال تنها بخش ناچیزی از آن اختصاص پیدا می کند که ذره ای در مقابل کوه است. آب منطقه ای دستگاه دیگری است که در این زمینه نقش مهمی برعهده دارد هر چند این دستگاه نیز بارها از کمبود اعتبارات گلایه کرده است. از کم کاری های درون استان که بگذریم باید به وضعیت اعتبارات ملی اشاره کنیم. اعتبارات ملی پروژه های آبخیزداری استان هر سال به استثنای سال گذشته تنها حدود ۳/۵ میلیارد تومان از محل اعتبارات سازمان جنگل ها بوده که آن نیز تخصیص کامل نداشته است. تنها

لیست منتخب شعب فروش روزنامه خراسان

نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی	نام سوپر	نشانی
دانیال	خ فرهنگ نبش فرهنگ ۱۲	مفخم	۳۲ متری شهدا بین سجاده و استادپوم	لادن	نبش میدان امام حسین (ع)
برنس	خ جمهوری کوچه یادگار جنب تالار سپید	رضا	خ چمران - چهارراه خوشی	پارس	خ فردوسی نبش فردوسی ۳۲
هایپر استار	خ استادپوم نبش میدان مهر	اعتماد	خ سید جمال روبروی دادسرا نبش کوچه لیاقت	آل یاسین	دانشگاه روبروی دانشگاه پیام نور
دو سبب	انتهای کوی معلم نبش چهارراه پلیس	جوان	بلوار شهدا، نبش چهارراه اول شهربازی	لبخند ۲	پل منطقه نبش فردوسی ۱۶
تختی	خ تختی ۱۶ متری شهید کلاته	کاج	۳۲ متری شهدا مابین تقاطع دهخدا و استقلال	میهن	بلوار معلم - نبش کوچه انرژی
اسدی	خ انتهای طالقانی شرقی	یاس	میدان خر مشهر خ ولیعصر به سمت شهرک فرهنگیان	محسن	میدان امام حسین ابتدای کوی پزشکان
نخل زرین	خ میدان بار نرسیده به میدان	حافظ	خ نشاط نبش نشاط ۶	سیاوش شاهد	شهرک شاهد، شاهد ۵ پلاک ۴۰
گلهای گلستان	شهرک گلستان جنب مسجد	دکه آفرینش	دکه نبش پارک آفرینش	صدف	شرق سپاه خ امام محمد باقر ۷
علی (۳)	شهرک گلستان انتهای خ امیر کبیر	همت	کمربندی مدرس جنب کمیته امداد	علی پاک	منطقه شرق سپاه کوچه ملاح
استقلال	۳۲ متری شهدا تقاطع استقلال	قشلاقی	ویلاشهر میلان دوم پلاک ۴۸	مواد غذایی صفایی	خ شرق سپاه بین امام باقر ۹ و ۱۱
ارحامی (۲)	نبش امام رضا ۳۲ روبروی شورای حل اختلاف	سلیملی	شهرک امام خمینی (ره)	امیر مارکت	خ شهید بهشتی جنوبی کوچه شهید دستپاک
فرآورده مسعود شریعتی	نرسیده به چهارراه آتش نشانی	عابد	ویلاشهر خ مطهری ۲۴ پلاک ۶۰	تک ۲	شرق سپاه نبش امام باقر ۲۱
سن پسن	صمدیه لباف نبش فرهادی ۱۱	گل یاس	کمربندی مدرس روبروی ترمینال	یزدانی ۲	بلوار معلم ۲۰۰ واحدی پتروشیمی
ویتامینه	طالقانی غربی روبروی اداره برق	موعود	شهرک امام خمینی مقابل سه راهی	بهروز	نیروگاه-روبروی بانک سپه
پارادایز	خ قیام - کوچه رضا شریفی	مهدی	۳۲ متری شهدا - نبش شهدای ۳	رضا	ما بین امام خمینی غربی ۱۹ و ۱۷
جردن	نبش طالقانی ۴۲	پژوهش	خ دانشگاه خ پژوهش	دکه بهمنی	خ فردوسی جنوبی - روبروی پارک
گلچین	امام خمینی غربی سر پل نیروگاه روبروی شرکت نفت	ذکریا	میدان بهداری - نبش نظامی ۱	سلامت	خ ابوریحان ۱۰ نبش سه راه میرزا کوچک خان
شرافت	خ شریعتی جنوبی کوچه شهید ولی نژاد چهارراه اول	قیمت شکن	بلوار استقلال شمالی - نبش بلوار استقلال	دکه خانلر یزدانی	خ چمران مقابل بیمارستان تأمین اجتماعی

نام سوپر: جوانی

آدرس: خ ۳۲ متری شهدا

نبش چهارراه اول نشاط

تلفن: ۳۲۲۶۲۶۵۹